

FENYVESI FÉLIX LAJOS VERSEI

Néma kórus

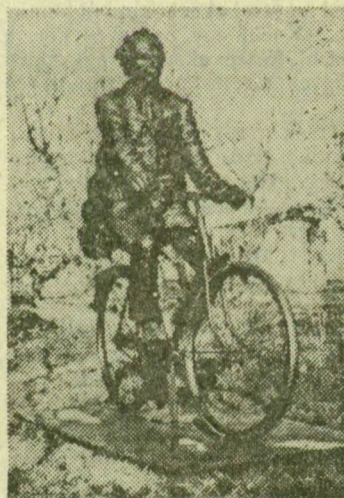
Mi történt? Ez nem lehet igaz.
Beleszédültél, mint lábadozó beteg.
Eddig is szennyben, árulásban
jártál... a halál közelében.
De az a néma kórus. Szenvedés.
Hallod a tegnap ablakán át:
haldokló, rothadó, még eleven
ember-roncs százerek
Észak jéghegyén túl,
könyörgő kezét, lábat amputálnak,
ahogy gyerekkorodban
fűrészsel vágtad a fát!
Apád, anyád is ott lehet.
És litvánok, lettek, grúzok.
Örökre eltűnt nemzetek.
Millió és millió halott
Csákány összetörte tenyér
rongyba csavarva szorítja
a tollat, s írja:
MÉGIS! MÉGIS!
É L Ü N K !
Lágerek poklából is van visszatérés,
hiába új és új kínzatás,
az ember győzedelmeskedik,
valami kipusztíthatatlan
már-már isteni tartás
a végső percekben,
kenyérnél nagyobb éhe
a szabadság megtartó erejének!

PLAKETT

Hajnali kérés

Most,
amikor csillag-rajokat
töröl le
az ÚR
ítélő keze,
próbáljuk magunkat megőrizni.
Szigorú lett a lét,
és boldogtalan
nem tudok már hinni egymagam.
Asztalunkon:
kortynyi szerelem,
a Halál kenyéréből
egy falat.
Ott kinn (az eget csapdosva)
vadul az idő szalad,
karmolja föl az életem.
Bontsd le fekete hosszú hajadat.
M a r a d j v e l e m .

EINSTEIN

PORTRÉ

Bánvölgyi László munkáiról a felvételeket Somogyi Károlyné készítette

A szobor túléli azokat, akik állíttatták

— Vonzódsz a kozmoszhoz, a csillagászatához, a tudós emberhez...

— Az ember nem maradhat ki az Univerzumból. A világ, csak az azt megismerni vágyó, kutató emberrel együtt teljes. A bemérhetetlen világmindenség ijesztő, s a tudomány eredményei sokszor nyomasztóan hatnak vissza a földi halandóra. A technika is túlságosan felértékelődött napjainkban. Félő, úgy járhatunk, mint Ikarosz. Ha túl közel merészkedünk a Naphoz, megolvadnak a szárnyaink.

— Szobraid emberközpontúak, realiztikusak...

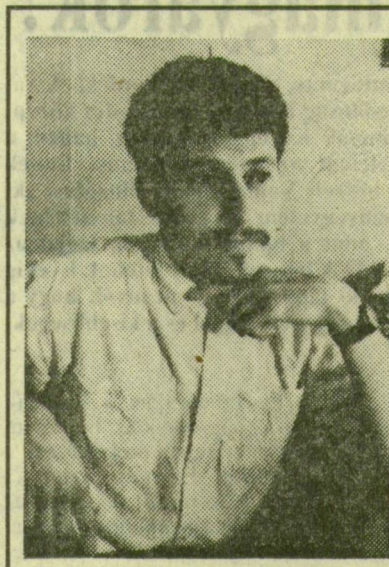
— Egyelőre nem akarok ettől a felfogástól eltérni. Ha valaha más utat választok, akkor is ebből fogok táplálkozni. Hiszem, hogy nem lehet a lépcsőket átugrani. Ahhoz, hogy az ember igazi absztrakcióra legyen képes, szükség van arra, hogy tisztában legyen a mesterség alapjaival. Én egyelőre örülök annak, hogy közérthető vagyok.

— Nem félsz a közléstől, mint megrendelőtől?

— Nem, mert nem érdekelnek a divatos áramlatok. Nem akarok feltétlenül mindig valami újat, valami mást, valami feltűnőt csinálni. Nem akarok minden áron eladhatót, kelendőt „gyártani”. A magam útját járom. Szeretnék olyan megrendelőnek dolgozni, akik pontosan tudják, mit kérnek. De hogy a végeredményhez milyen módon jutok el, azt bízzák rám. Szeretem a kötött tematikát, mert az mederben tartja a fantáziámat, de a megvalósításhoz szabadságra van szükségem.

— Most éppen egy Szent István-szobron dolgozol...

— Nagyon megtisztelőnek érzem, hogy fiatal korom ellenére, engem választottak a bordányiak. Szeretném, ha tetszene a szobrom a község polgárainak. Egy köztéri munkát elkészíteni nyomasztóan nagy felelősség. Hiszen egy bronzszobor — ha csak le nem döntik — évszázadokig, vagy annál tovább is megmarad. Többszörösen túléli azokat, akik állíttatták. S ha nem igazán jó a mű, hát évszázadokig

Ismerjük a mondást: a szobrásznak nincs más dolga, csak lefaragni a kőtömbörl a felesleget. Ami marad, az a szobor. Bánvölgyi László szobrai, kisplasztikái pontosan annyira természetesek, egyszerűek, amennyire ez a tétel. A huszonéves fiatalember nem akar meglepni, elkápráztatni. De legfőképpen nem akar mellébeszélni.

Einstein biciklin. Kabátját fújja a szél, arcán kisfiús mosoly. Ikarosz zuhanás közben. Egyik szárnya már-már a földet érinti. Hatalmas távcső, mely alatt törpévé kicsinyül a csillagász. Mint felnagyított atom közepén csücsül a mag: az emberembrió, akiből egykor tudós lesz, és meg akarja fejteni a világot.

hirdeti alkotója silány képességeit, is.

— Mit szólsz a ma oly divatos szobordöntögetéshez?

— Az indulat nem feltétlen a szobornak, vagy az alkotójának szól. Hanem annak az eszmének, amit képvisel. Természetesen örülök, hogy nem az én szobraimat döntögetik.

— Vállalnád-e, hogy elkészítsd valamelyik menő politikus portréját?

— Hát, mi tagadás, kicsit zavarba hozol a kérdéssel. De azt hiszem, vállalnám. Végül is a szobrásznak azt kell elkészítenie, amit megrendelnek tőle. Hogy milyennek ábrázolja a modellt az persze az ő szabadsága. Láttam én már nagyon kedves és groteszk Lenin-ábrázolást is. Gondolom, a lényeg az, hogy ne hazudja az ember szebbnek, jobbnak a megmintázandó modellt, mint amilyen véleménye van róla. Vannak jó és rossz alkotások függetlenül a témától, a modelltől.

— Egy-egy szobor elkészítése igen sok munkafázist, technikai feltételt igényel. Van-e lehetőség ebben a műfajban az önfeledt játékra?

— A szobrászat nagy fegyelmet igényel. A játék lehetősége nem igazán a készülő plasztikában, ha-

nem inkább a konkrét munkát megelőző tervezésben rejlik. Míg szám-talan kis vázlatot készít az ember. Sokszor órákig ülök és nézek magam elé, fejben alkotok. A szemem előtt jelennek meg különböző variációk, formák. Természetesen, mintázás közben csábítja az embert a sok-sok izgalmas felület. De vigyázni kell, nehogy letérítse az embert eredetileg kijelölt útjáról. A látványosságért nem szabad feladni a lényegét.

— A Tömörkényben végeztél, most ugyanott tanítasz...

— Bevallom, először nagyon féltem a tanítástól. Az is furcsa volt, hogy a régi tanárain hirtelen kollégáim lettek. Most már sok örömet okoz, hogy naponta tanúja lehetek, hogyan bontakozik ki egy-egy gyerek tehetsége. Már az elsők között akadnak igazi egyéniségek, akiknek teljesen sajátos hangjuk van. De ez nem elegendő, a tehetség mellé mesterségbeli tudás is szükségeltetik. Az alapok azért kelljenek, hogy legyen honnan elrugaskodni. S ha elcsatangol az ember, legyen hova visszatérni. Nekem is ezt tanították valamikor a tanárain ebben az iskolában. Amit megtanultam, most megpróbálom tisztességgel továbbadni.

PACSIKA EMÍLIA

Nárcisszus

nímája, aztán gyorsan összekapcsolódott azzal az érzéssel, amiről már régóta tudtam, hogy megjele-nése valódi fordulópontot jelentett az életemben. Amit én öntudatra ébredésnek nevezek az a testemre való rácsodálkozás: a kezemre, az ízelt, furcsán rángatózó ujjaimra, a lábamra, a bőrkeményedésekre, a testemet a legváratlanabb helyeken ellepő szőrre, az arcomra, a porcos fülemlre, a kocsnyás szememre, a fejemet borító furcsa bundára. Mindez egyszerre vonz és taszít, ám szüntelenül velem van — ennek tudatából néhány pillanatnál hosszabb időre még sohasem sikerült megszabadulnom. Olykor órákon át nézem egy kistükrőben a nyitott számban ficáncoló nyelvemet, ahogy egy mélytengeri uborkához hasonlóan vergődik a sekély vízben és próbálom a reakcióit, egész érthetetlen halmazállapotát, undorító alacsonyabb rendűségét, csigaszzerű képlekenységét összekötni magammal. Célt soha nem érek, de ilyenkor is átjár az a csodálat, ami az én öntudatomra ébredésem legfőbb jele. Vonzódom magamhoz. Talán halálosan. Mindezt hosszú ideig nem ismertem fel. Nem volt nevem az önszerlelem számára. Azóta ezt jelenti az öntudat homályos fogalmának könnyen azonosítható megfelelőjét.

Tudom, hogy az önszerlelem bűn, de nem tudom, hogy miért. Néha már azt hittem, hogy utálom magamat, de ezek a pillanatok annyira illékonyak, futóak voltak, hogy gyors eltűnésük bebizonyította természetellenességüket. Az

öngyűlölet és a belőle fakadó önsajnálát számomra mindig idegen maradt. Barátaim sorra az öngyűlölet erkölcsileg helyénvaló és dicséretes állapotába hajszolták magukat, míg én minden erőfeszítés nélkül, édes ernyedtségben és bódulatban még ma is órákat töltök a tükör előtt. Szó sincs arról, hogy elégedett lennék a látvánnyal, ám a változtatás szándéka nem rengeti meg alapjaiban a minden tagomat átjáró „egyediség és egyszerűség” iránti szerelmemet. Ez a szerlelem nem is egészen a sajátom, inkább az érzékeimé. A láthatatlan érzékek szerelme önmaguk iránt, mely, hogy kézzelfoghatóvá váljék — hiszen a konkrétságot valamilyen fokon minden vonzalom alapja — kénytelen az érzékek hordozóira: a testre, a szervekre átvetülni. Erkölcsileg így felmentést is adhatok magamnak, hiszen az érzékeimnek nem parancsolhatok: önálló életet élnek és ezen nem változtathatok. Az érzékeimnek való kiszolgáltatottságomat az önszerlelemhez hasonlóan elfogadom, sőt élvezem. Persze lehetnék szabad is; összesen annyit kellene tennem, hogy kioltom az érzékek világát. Össze-égetném a bőrömet, hogy ne tapinthatassak, a dobhártyámat átszakítanám, a szememet kitolnám, a nyelvemet kitépném. Mindez együtt feltehetőleg megszüntetné a rabságomat és önszerelmemet is elaltatná. Sőt ily módon talán éppen a titokzatos öntudathoz jutnék el. De ebben az állapotban — bármennyire vonzóznak is tűnhet számomra nem lenne kedves az ébredés.

HORVÁTH CSABA